

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет української філології та журналістики
Кафедра історії української літератури та компаративістики

Дипломна робота
магістра

з теми: «Проблематика та жанрово-стильові особливості творчості
В. Нестайка»

Виконала: студентка Ukr1-M18 групи
спеціальності 014 Середня освіта
(Українська мова і література)
Пептюк Кристина Григорівна

Керівник: Насмінчук Г.Й., кандидат
філологічних наук, професор кафедри історії
української літератури та компаративістики

Рецензент: Волковинський О.С., доктор
філологічних наук, професор, завідувач кафедри
журналістики

Кам'янець-Подільський – 2020 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ДИТЯЧА ЛІТЕРАТУРА ТА ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ	8
1.1. Значення дитячої літератури та її завдання	8
1.2. В. Нестайко як найяскравіший представник дитячої літературної творчості II пол. XX ст.	17
РОЗДІЛ ІІ. ЖАНРОВА ТА СТИЛЬОВА СВОЄРІДНІСТЬ ПОВІСТІ В. НЕСТАЙКА «ТОРЕАДОРИ З ВАСЮКІВКИ»	22
2.1. Жанрові особливості повісті.....	22
2.2. Сюжетно-композиційні характеристики твору.....	34
2.3. Індивідуальність художнього мовлення у трилогії	42
РОЗДІЛ ІІІ. РОЗМАЇТТЯ ЖАНРОВИХ ТА СТИЛЬОВИХ ОЗНАК ДИТЯЧОЇ ПРОЗИ В. НЕСТАЙКА	51
3.1. Жанрові особливості діалогії В. Нестайка «Одиниця «з обманом» та «П'ятірка з хвостиком».....	51
3.2. Структура діалогії «Одиниця «з обманом» та «П'ятірка з хвостиком».....	63
3.3. Специфіка образотворення у діалогії «Одиниця «з обманом» та «П'ятірка з хвостиком».....	68
ВИСНОВКИ	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	83

ВСТУП

Література для дітей – це художні, науково-популярні та публіцистичні твори, написані письменниками для дітей різного віку [35, с. 565]. Вона має відповідати рівневі дитячих знань, їхньому життєвому досвіду, психологічному розвитку і має свої жанрові та художні особливості, відповідну тематику й технічне оформлення; допомагає юним читачам краще усвідомити сучасну їм дійсність, пізнати героїчне минуле, розширює загальний кругозір, збагачує новими знаннями, розвиває мову і художні смаки дитини [38, с. 19].

На думку А. Макаренка, дитяча література повинна не тільки давати читачам матеріал для пізнання дійсності, розвивати їхню уяву, позитивні риси характеру, а й відповідати їхнім запитам та інтересам. Дитяча книга як елемент літератури загалом має бути «яскраво життєрадісною», щоб викликати у дітей позитивні емоції, енергію, сміх – риси, що визначають силу характеру, його мажорність, його стійкість» [39, с. 25]. У статті «Стиль дитячої літератури» він порушує питання своєрідності стилю дитячої книги: «Особливості, які відрізняють «дитячу» літературу від «дорослої» полягають не в тому, про що розповідається, а в тому, як розповідається» [39, с. 77]. Крім глибокої художності, яскравості, образності й емоціонального піднесення, дитяча література, підкреслює вчений, мусить мати свої стильові особливості відповідно до віку дітей.

Судити про дитячу книгу треба не лише за її дидактичним змістом, а, в першу чергу, за силою її естетичного впливу на читача. Дитяча книга має сильний вплив на покоління та процеси, що відбуваються у сучасному житті. Проблеми дитячого читання та підлітків, їхні потреби та запити, смаки та уподобання, мотиви звернення до книги аналізують у своїх працях такі науковці: Т. Долбенко «Проблеми вікових і психологічних особливостей підлітків-читачів у 90-х роках ХХ століття у системі активізації їхньої

пізнавальної діяльності», О. Прядко «Чи має право юнацтво на окрему бібліотеку?», зверталися до поставленої питання Л. Драплюк, М. Зніщенко, Т. Петелько, Т. Пилипенко та інші. У дитячому читанні дорослі вбачають, перш за все, засіб духовного, інтелектуального розвитку дитини, опосередкований спосіб ввести її в навколишній реальний світ, допомогти пізнати її закони. Дитяча книга повинна бути написана з урахуванням інтересів і захоплень дитини, її підвищеної емоційності і гостроти реакції на події, безпосередності сприймання навколишнього світу.

Особливого значення у вихованні людини надавав художній літературі педагог В. Сухомлинський. Його праці «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Листи до сина» піднімають проблему ролі книги у формуванні особистості. В. О. Сухомлинський наголошує на тому, що не варто перейматися проблемою створення дитячої літератури – «така література вже створена зусиллями талановитих письменників», а слід думати над тим, чи «залишає вона глибокий слід у дітей», чи стає «школою емоційно-морального виховання» [57, с. 15].

Таким чином, дитяча література повинна враховувати інтереси і захоплення дитини, її підвищену емоційність і гостроту реакції на події, безпосередність сприйняття навколишньої дійсності. Головна риса власне дитячої літератури – органічне злиття мистецтва і педагогіки. Дитяча література не є різновидністю дидактичних прийомів, це своєрідний вид мистецтва слова, що ставить своїм завданням за допомогою системи образів та ідей впливати на виховання і розвиток підростаючого покоління [25, с. 19].

Цікавим та неординарним явищем в історії української літератури в цілому була і залишається література для дітей другої половини ХХ століття, яка хоч і займає відносно короткий у часі період розвитку новітнього письменства, проте за активністю вторгнення в суспільне життя, інтенсивністю пошуків нових методів, способів художнього узагальнення, ідейно-тематичним багатством,

художньою досконалістю, стильовим і жанровим розмаїттям вона є помітним етапом у розвитку національної літератури [49, с. 1]. Письменники поступово відходили від традицій соцреалізму (поверхової описовості), зверталися не до надуманих, а справжніх переживань героя, рішуче відмовлялися від ілюстративного відображення життя, штучної пафосності, лжепатріотизму. Іншим став адресат прози для дітей, зріс і набув якісно нових рис її герой. Розвиток української літератури для дітей другої половини ХХ століття прикметний інтенсивним оновленням жанрово-стильової палітри, використанням найрізноманітніших засобів художньої типізації. Характерними для цього періоду є наполегливі стильові пошуки, тяжіння до загальногуманістичної проблематики, намагання втримати юного читача у психологічно комфортних параметрах художнього слова [49, с. 5]. Новий зміст закріплюється у відповідній формі. Розвиваються пригодницькі повісті, повісті-казки, психологічні, ліричні повісті й оповідання, драматургія, поетичні твори для дітей. Ознакою цього періоду є те, що багато прозаїків розробляли «власний жанр», нові жанрові варіації, яким властиве певне коло авторських зацікавлень, проблем, особливий тип конфлікту, неповторний стильовий колорит тощо [49, с. 5]. Тематика творів була різнопланова і багатогранна.

Так, у другій половині ХХ століття пишуть для дітей Н. Забіла, В. Бичко, М. Пригара, М. Познанська, Б. Чалий, Д. Білоус, Г. Бойко, В. Малик, Л. Компанієць, В. Кава, Ю. Ярмиш, М. Сингаївський, Б. Комар. Для дітей і дорослих писали П. Воронько, Ю. Збанацький, М. Стельмах, О. Іваненко, Д. Павличко, Б. Олійник, М. Вінграновський, В. Близнець, Є. Гуцало, Г. Тютюнник та ін.

За умов активного розвитку дитячої літератури на її новому рівні розпочав письменницьку діяльність Всеволод Зіновійович Нестайко, якого вважають беззаперечним класиком дитячої літератури ХХ ст. Бажання писати для дітей він пояснює так: «Став я дитячим письменником. Чому саме дитячим? Бо мені

хотілося повернутися в дитинство – інше, ніж було в мене. Веселе, повне надзвичайних пригод, ігор, розваг. Звідси мої казки та пригодницькі повісті» [69, с. 36].

Незважаючи на велику популярність та загальне визнання, творчість В. Нестайка, зокрема його трилогія «Тореадори з Васюківки» та діалогія «Одиниця «з обманом» і «П'ятірка з хвостиком», є мало дослідженими. Тому тема нашої дипломної роботи є актуальною і потребує глибокого аналізу. Це допоможе визначити художньо-естетичну цінність творів прозаїка та визначити його місце і роль у царині дитячої літератури.

Мета дипломної роботи: комплексне дослідження та системний аналіз жанрово-стильових особливостей дитячої прози Всеволода Нестайка.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких завдань:

- з'ясувати значення дитячої літератури у суспільному розвитку;
- охарактеризувати питання жанру в трилогії В. Нестайка «Тореадори з Васюківки»;
- визначити сюжетно-композиційні особливості трилогії та індивідуальні риси художнього мовлення трилогії;
- охарактеризувати жанрову специфіку діалогії В. Нестайка «Одиниця «з обманом» і «П'ятірка з хвостиком»;
- детально ознайомитися зі структурою діалогії;
- увиразнити й систематизувати питання образотворення в діалогії.

Об'єктом дослідження є проза В. Нестайка, зокрема його повісті «Тореадори з Васюківки», «Одиниця «з обманом» і «П'ятірка з хвостиком».

Предмет дослідження: жанрові, художньо-стильові особливості прозової творчості В. Нестайка.

Наукова новизна роботи полягає у характеристиці, визначенні жанрових особливостей, систематизації і літературно-критичній оцінці дитячої прози В. Нестайка.

Методологічною базою дипломної роботи є порівняльно-історичний, біографічний та текстологічний методи аналізу літературних явищ, а також системний підхід до вивчення дитячої прози В. Нестайка

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості їх використання при вивченні історії української літератури. Результати досліджень можуть бути застосовані при вивченні курсу «Дитяча література» у гуманітарних вишах, при вивченні творчості Всеволода Нестайка у середніх загальноосвітніх навчальних закладах вчителями-словесниками.

Апробація роботи. Матеріали дипломної роботи було апробовано на студентській звітній науковій конференції студентів та магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (2020 р.).

Структура роботи. Обсяг та структура роботи обумовлені її метою та завданнями. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків та списку використаних джерел (67 позицій). Загальний обсяг роботи – 88 сторінок, з яких 82 – основного тексту.

ВИСНОВКИ

Література для дітей другої половини ХХ століття яскраво виокремилася на тлі здобутків попередніх років, відійшовши від традицій соцреалізму вона змінила об'єкт зображення, розширила свої жанрово-стильові, тематичні межі, створила нові типи літературних героїв.

За умов кардинальних змін у кінці 50-х років ХХ ст. розпочав творчу діяльність Всеволод Нестайко, якого вважають класиком української літератури для дітей. Загалом у В. Нестайка вийшло (з перевиданнями) 123 книги, його твори перекладено двадцятьма мовами світу, у тому числі англійською, німецькою, французькою, іспанською, російською, арабською, бенгалі, угорською, румунською, болгарською, словацькою та ін.

Зараз гостро стоїть питання функціонування дитячої літератури у суспільстві. Більшість письменників орієнтуються на потреби ринку, забуваючи про рівень художності своїх творів, про індивідуальні риси кожної окремої вікової групи дітей, до яких вони звертаються зі сторінок книг. Література повинна виконувати важливу для читачів пізнавальну функцію, оскільки вона є осередком їх знайомства зі світом. Крім того, книга має виховувати, розвивати дитину, давати уявлення про естетичну красу, мораль тощо.

Діти є одними з найбільш прискіпливих читачів, тому для них вагомою є зовнішня оболонка творів, шлях відтворення автором художньої дійсності. Звідси – особлива увага до специфіки наративності, тобто способу ведення автором оповіді. В. Нестайко належить до тих, письменників, котрі орієнтуються не на потреби ринку, а на виховання молодого покоління. Його літературу не можна назвати «низькопробною», оскільки вона виконує головні завдання, поставлені перед дитячою книгою: інформує, вчить, виховує, збагачує, розвиває.

Трилогія «Гореадори з Васюківки» посідає вагоме місце у творчому доробку письменника. Відповідно до проведених досліджень, ми відносимо її до жанру повісті. Підтвердженням цьому є такі чинники: події твору сконцентровані навколо двох головних героїв – Яви Реня та Павлуші Завгороднього, основна увага автора зосереджена саме на розкритті їх характерів; немає розгалуженої системи сюжетних ліній та панорамності викладу, простір обмежений і чітко визначений; фінал відкритий. Пригодницький сюжет, авантюрні герої, захоплюючі події, «подорожувальний» мотив та мотив «робінзонади» дають нам право назвати повість «Гореадори з Васюківки» пригодницькою.

У трилогії – елементи епістолярного жанру («Запорожці пишуть листа турецькому султану», лист Яви і Павлуші дядькові Гриші тощо), пісенного («Ой служив я в пана», «В путь», «Черемшина», «Солнечный круг» та ін.) жанрів, завдяки яким посилюється пізнавально-естетичний вплив на реципієнта. Важливе значення у повісті мають легенди (про Захаркове озеро та Горбушину могилу), прокльони, клятви, народні прикмети, котрі збагачують художню канву твору, відтворюють особливості світогляду українців, несуть суттєве інформативне навантаження.

Твір має хронологічну форму подієвої композиції; складається з трьох цілком рівноправних повістей, які можуть функціонувати самостійно: «Надзвичайні пригоди Робінзона Кукурузо та його вірного друга і однокласника Павлуші Завгороднього в школі, дома та на безлюдному острові поблизу села Васюківки», «Незнайомец з тринадцятої квартири, або злодії шукають потерпілого», «Таємниця трьох невідомих, або повість про те, як посварилися Іван Васильович з Павлом Денисовичем і що з того вийшло».

Часопросторові рамки зміщуються за рахунок введення спогадів, думок, уявлень, снів героїв, у такий спосіб письменник часто сконденсовує в одній точці три часові площини: минуле, сучасне і майбутнє. Так, ми знайомимося з

часами єгипетських фараонів, добою козаччини, періодом Великої Вітчизняної війни, а в ілюзорному майбутньому зустрічаємо головних героїв повісті на Марсі чи бачимо їх відомими письменниками або ж акторами. Завдяки формі сновидінь, мрій, логічно обумовленими є фантастичні ситуації, неочікувані події, містифіковані предмети, все це у результаті надає повісті химерного забарвлення.

Головними героями твору є Ява Рень і Павлуша Завгородній, які по черзі виступають персонажем та розповідачем (перші дві частини розповідає Павлуша Завгородній, третю – Ява Рень). Їх образи розкриваються через посередництво трьох чинників: діяльній активності, внутрішніх монологів, самохарактеристик. Автор створює двох абсолютно позитивних головних героїв, які представляють пригодницький світ і є близькими маленькому читачеві.

Специфічним є художнє мовлення трилогії «Тореадори з Васюківки». Письменник вводить багато власне авторських неологізмів, що спрямовані на точне відтворення зображуваних подій, персонажів, образів і мають важливе емоційно-експресивне навантаження. Так, маємо оригінальні топоніми (острів «Переекзаменовки», Вовчий ліс, Реневе озеро); семантично та емоційно насичені прізвиська героїв (Робінзон Кукурузо, Іуда Завгородній, отець Гога тощо); неологізми на позначення предметів побуту («штукакенція», велосипед – Вороний, полив'яні пряники – «скиглики» тощо).

Крім того, у трилогії багато нестандартних поширених порівнянь, які мають в основі знайому героям дійсність, але водночас допомагають змалювати інший, образний, світ, є елементами портретних характеристик («...Як городне опудало, стирчить довготелесий незграбний Бурмило» [42, с. 21]; «...Очі його [Яви] горіли майже таким самим зеленим вогнем, як у тих котів, що ховалися між сараями» [42, с. 189] та ін.); вказують на особливості поведінки («...Книші... хропли у садку, і завдяки «денатурчику» від них тхнуло таким

бензиновим перегаром, ніби то спали не люди, а два трактори» [42, с. 72]; «А я все дряпався і сповзав, як жаба у скляній банці» [42, с. 350] та ін.); виражають внутрішній емоційний стан, самовідчуття героїв («...Наче хто кухоль теплого молока вилив за пазуху – то радість теплом розлилася в грудях: не часто мене Ява хвалить» [42, с. 18]; «Кепсько мені було... Я був як той заєць полохливий, мені навіть здавалось, що в мене вуха ворущаться, коли я, озираючись, прислухався до найменшого звуку...» [42, с. 290] та ін.).

Оскільки Всеволод Нестайко із тих письменників, які постійно працюють на певну вікову групу дітей, і його називають «концептуальним» автором, то тематика дилогії «Одиниця «з обманом» та «П'ятірка з хвостиком» є цілком закономірною та обумовленою. Ми говоримо про розробку шкільних тем автором у своїй прозі, відповідно, орієнтація знову здійснюється на молодших школярів. У цих творах автор моделює шкільне середовище у всій його багатогранності, передає специфіку дитячого мислення та поведінки.

Структура дилогії досить своєрідна: побудована за принципом піраміди, тобто автор поєднує різні літературні жанри, йдучи від меншого до більшого. Так, повість «Одиниця «з обманом» складається з 12 оповідань, а повість «П'ятірка з хвостиком» – з 13. Проте жанром оповідання письменник не обмежується, залучаючи до своїх оповідей про школярів елементи притч, байок тощо. Обидві частини дилогії є повістями, оскільки цілком відповідають визначальним рисам цього жанру. Головними героями є «4–А» і «4–Б», учні, які навчаються у цих класах є ніби окремими елементами одного «великого організм» – школи. Часопросторові рамки обмежені стінами школи та навчальним роком, проте переповідаючи історію кожного учня, автор розширює рамки зображення, постійно використовуючи прийом ретроспекції.

Структура дилогії цілком відповідає змісту, закладеному в неї. «Дріблення» великого прозового жанру – повісті – на невеликі, але в той же час змістовно пов'язані між собою оповідання, робить сприйняття твору простим

для дітей молодшого та середнього шкільного віку. Численні пригоди, насичені події та постійні інтриги шкільного середовища заохочують до подальшого прочитання і безсумнівно є близькими читачам за своїм емоційним і змістовим наповненням.

У діалогії «Одиниця «з обманом» та «П'ятірка з хвостиком» В. Нестайко виступає глибоким знавцем дитячої психології, майстром художньої деталі, стає «ровесником» свого читача, чого вимагає якісна література для дітей. Даючи деталізовану характеристику кожному героєві, автор зосереджує свою увагу на індивідуальних і специфічних особливостях кожного з них, акцентуючи увагу на рисах зовнішності та психології. Так, образи героїв формує низка чинників: власне авторські описи, сприйняття очима інших персонажів твору, показові дії та вчинки (поведінковий фактор), побутові деталі, середовище тощо.

Таким чином, можемо говорити про високий рівень художності прози В. Нестайка. Його твори цілком відповідають канонам дійсно вартісної дитячої літератури: вони вчать, виховують і розвивають. При цьому закладена ідея завжди відтворюється у доступній і цікавій для дітей формі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Астаф'єв О. Здобутки й прорахунки прози для дітей. *Радянське літературознавство*. 1984. №1. С. 19–24.
2. Балагура Т. Самостійний крок до дитини. *Книжковий клуб*. 2003. № 1. С. 48–49.
3. Білецький Ф. Жанри прозаїчних творів. *Українська мова і література в школі*. 1965. № 9. С. 10–12.
4. Буженко Т. Плюс вимоги специфічні. *Дніпро*. 1963. № 12. С. 122–124.
5. Виноградов В. Проблема образу автора в художественной литературе. *Виноградов В. О теории художественной речи*. Москва, 1971. С. 105–121.
6. Виноградов В. Процесс художественного творчества и авторский текст. *Автор и текст*. Сб. ст. / Под ред. В. Марковича, В. Шмида. Санкт-Петербург, 1996. С. 9–24.
7. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури: Підручник / За наук. ред. Галича О. Київ : Либідь, 2001. 488 с.
8. Гарачковська О. Українська літературна казка 70 – 90-х рр. ХХ ст.: сюжетно-образна структура, хронотоп. Автореф дисертації на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук. Кіровоград. 2008. 18 с.
9. Гнатюк В. Українська народна словесність (В справі записів українського етнічного матеріалу. *Гнатюк В. Вибрані статті про народну творчість*. Київ : Наук. думка, 1966. 248 с.
10. Грицай М., Бойко В., Дунаєвська Л. Українська народна поетична творчість. Київ : Наукова думка, 1983. 452 с.
11. Давыдов Ю. Диалектика произведения искусства. *Вопросы литературы*. 1972. № 5 С. 17–22.

12. Деркач Л. Наративні моделі у прозі Валер'яна Підмогильного. Київ, 2008. 240 с.
13. Дефо Д. Робинзон Крузо. Новосибірск : Новосибірське книжне видавництво, 1989. 288 с.
14. Долбенко Т. Проблеми вікових і психологічних особливостей підлітків-читачів у ХХ столітті у системі активізації їхньої пізнавальної діяльності. *Вісник книжкової палати*. 2006. № 6. С. 21–24.
15. Долбенко Т. Розвиток художнього смаку та кола читання для розширення пізнавальної діяльності дітей. *Вісник книжкової палати*. 2004. № 1. С. 32–35.
16. Горбан А. Письменники ХХ століття про дітей і для дітей. *Зарубіжна література*. 2007. № 2. С. 48–50.
17. Єфімов О. Відкриваючи нові світи. Нотатки про літературу для дітей молодшого шкільного віку. *Дніпро*. 1973. № 5. С. 136–142.
18. Жирмунський В. Задачі поезики. *Жирмунський В. Вопросы теории литературы*: Статті 1916–1926. Ленінград, 1928. С. 17–88.
19. Збанацький Ю. Література для дітей на сучасному етапі. *Українська мова і література в школі*. 1971. № 7. С. 13–22.
20. Ильин И. Нарратор. Современное зарубежное литературоведение: концепции, школы, термины: Энциклопедический справочник / Ред.-сост. И. Ильин, Е. Цурганова. Москва, 1996. С. 79–81.
21. Камишанова Н. Як зацікавити учня книгою. *Зарубіжна література в навчальних закладах*. 2004. № 2. С. 64.
22. Капленко О. Наративні структури в українській авангардній прозі 20-х років ХХ століття. Харків, 2005. 230 с.
23. Кацун Ю. Если бы в «раскрутку» украинской книги были вложены большие деньги, сегодня во всём мире, возможно, читали бы Всеволода Нестайко, а не только Дж. Роллинг. *День*. 2003. № 16. С. 3.

24. Качмар В. Повістева творчість Богдана Лепкого. Типи нарації. Київ, 2006. 230 с.
25. Кіліченко Л., Лещенко П., Проценко І. Українська дитяча література : Підручник. Київ : Вища школа, 1979. 336 с.
26. Коваль А. Практична стилістика сучасної української мови. Київ : Вища школа, 1987. 351 с.
27. Кожевникова Н. О типах повествования в советской прозе. *Вопросы языка современной русской литературы*. Москва, 1971. С. 97–163.
28. Козак М. Чарівний світ письменника Всеволода Нестайка, родовід якого пов'язаний із Бучачем. *Нова доба*. 2007. № 5. С. 5.
29. Козак О. Всеволод Нестайко: «Бог дал мне юмор, и я держусь за этот юмор...». *Главред*. 2009. 30 січня. С. 2.
30. Костюченко В. Літературними стежками. Нарис української літератури для дітей ХХ століття. Київ : «К. І. С.», 2009. 344 с.
31. Корман Б. Изучение текста художественного произведения. Москва : Мысль, 1972. 342 с.
32. Корман Б. О целостности литературного произведения. *Корман Б. Избранные труды по теории и истории литературы*. Ижевск, 1992. С. 119–128.
33. Лесик В. Композиція художнього твору. Київ : Наук. думка, 1972. 322 с.
34. Лесин В., Пулинець О. Словник літературознавчих термінів. Київ : Радянська школа, 1971. 485 с.
35. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 1 / Авт.-уклад. Ковалів Ю. Київ : Академія, 2007. 608 с.
36. Літературознавча енциклопедія: У двох томах. Т. 2 / Авт.-уклад. Ковалів Ю. Київ : Академія, 2007. 624 с.
37. Літературознавчий словник-довідник / Гром'як Р., Ковалів Ю. Київ : Академія, 1987. 752 с.

- 38.Логвиненко О. Українська дитяча книжка і сонячне затемнення: Розмова за «круглим столом». *Літературна Україна*. 2006. № 18. 18 травня. С. 6.
- 39.Макаренко А. Книга для батьків. Київ : Радянська школа, 1978. 327 с.
- 40.Нестайко В. Вибрані твори: У двох томах. Т. 2: Пятірка з хвостиком. Київ : Веселка, 1990. 511с.
- 41.Нестайко В. Незалежність України залежить від української дитячої літератури. *День*. 2003. 29 січня. С. 4.
- 42.Нестайко В. Тореадори з Васюківки. Київ : Веселка, 1973. 416 с.
- 43.Новальська Т. Читання в Україні в новому столітті. *Вісник книжкової палати*. 2002. – № 12. С. 21–24.
- 44.Огар Е. Українська дитяча книжка: сучасний стан і перспективи. *Діалог культур: Україна у світовому контексті: Мистецтво і освіта: Зб. наук. праць / Упоряд. і відп. ред. С. Черепанова*. Львів : Каменяр, 1998. Вип. 3. С. 308–313.
- 45.Папуша О. Дитяча література як маргінес літературознавчої теорії: до проблеми конституювання об'єктів наукового дискурсу. *Слово і час*. 2004. № 12. С. 20–26.
- 46.Петренко О. Феномен української дитячої книги. *Рідна школа*. 2000. № 11. С. 61–64.
- 47.Поліщук О. Художній діалог автора і персонажа в новітній українській прозі: 90-і роки. Київ : Міленіум, 2004. 246 с.
- 48.Пономарів О. Стилїстика сучасної української мови: Підручник. Київ : Либідь, 1992. 248 с.
- 49.Резніченко Н. Українська проза для дітей 60 – 80-х років ХХ ст. (жанрово-стильові модифікації). Автореф. дисертації на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук. Київ : [б. в.], 2009. 20 с.
- 50.Рогачев В. Проблемы становления и развития русской советской детской поэзии 20-х годов. Свердловск, 1990. 320 с.

- 51.Савчук Н. Всеволодові Нестайку пишуть діти, дідусі й бабусі. *Gazeta.ua*. 2010. 20 січня. С. 3.
- 52.Сірук В. Наративні структури в українській новелістиці 80–90-х років ХХ ст.: типологія та внутрішньотекстові моделі. Київ, 2003. 186 с.
- 53.Слабошпицький М. Найскладніша наука в світі (Нотатки про сучасну дитячу літературу). *Українська мова і література в школі*. 1984. № 12. С. 3–8.
- 54.Слабошпицький М. Час дії – дитинство. *Літературна Україна*. 1982. 12 серпня.
- 55.Сорокопуд В. Волшебный мир Всеволода Нестайко: от тридцатитрехлетней коровы Контрибуции и рюмки луципера до свинофирмы «Рылос» и поиска «скоробогатьковских» сукровищ. *Зеркало недели*. 2006. № 30. С. 1–2.
- 56.Степовик Д. Ілля Репін. «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». *Степовик Д. Скарби України*. Київ : Веселка, 1990. С. 121–126.
- 57.Сухомлинський В. О вихованні. Москва : Политиздат. 1985. 270 с.
- 58.Сухомлинський В. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. *Вибрані твори* : в 5-ти т. Київ : Рад. школа, 1976. Т.1. С. 403–478.
- 59.Сухомлинський В. Серце віддаю дітям. Київ : Рад. школа, 1972. С. 153–158.
- 60.Толмачев В. Точка зрення. *Современное зарубежное литературоведение (страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины: Энциклопедический справочник / Ред.-сост. И. Ильин, Е. Цурганова*. Москва : Политиздат, 1996. С. 154–157.
- 61.Томашевский Б. Стилистика. Ленинград : Наука, 1983. 288 с.

- 62.Тубельская Г. Роль игры в повышении эффективности руководства чтением подростков. *Актуальные вопросы библиографической работы*: Сборник 1989. Москва : Политиздат,1989. С. 114–124.
- 63.Українська дитяча література. Хрестоматія критичних матеріалів / Упор. Гуревич Ф., Савченко В. Київ, 1962. С. 13–39.
- 64.Успенский Б. Поэтика композиции: Структура художественного текста и типология композиционной формы. Москва : Знание, 1970. 348 с.
- 65.Чудаков А. Проблема целостного анализа художественной системы: О двух моделях мира писателя. *Славянские литературы. VII международный съезд славистов*. Москва, 1973. С. 79–98.
- 66.Чуковский К. От двух до пяти. Собр. соч. : В 2 т. – Москва, 1990. Т.1. С. 73–408.
- 67.Ярмиш Ю. Детская литература Украины: Очерки. Москва : Детская литература, 1982. 336 с.